

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuinti'a Redactorului:

si

Cancelari'a Redactiunii:

e ia

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Berisorii nefrancate nu se voru primî decît numai de la corespundintii regulari ai „Federationii“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

Preiulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu întregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Dieta Ungariei.

Siedinti'a casei represintantiloru dîn 29 iul. la 9 ore a. m.

Presiedinte: Paulu Somssich; notariu Andreiu Paizs. Dîn partea guvernului: nimene.

Sub cetirea protocolului siedintiei trecute, Ios. Szaplanczay face observatiunea, cã s'a omisu decisiunea, cum cã presiediuulu va provocã pre cerculu de Székesfehérvár pentru a face una noua alegere.

Presiedintele: Mai antãiu se va autentica protocolulu, si numai apoi me voiu rogã de imputerire.

Protocolulu fiindu autenticatu cu acêsta observatiune, presiedintele va provocã pre cerculu Székesfehérvár la una noua alegere.

Colom. Tóth presinta una petitiune dîn partea comunitãtii Szonta. Se indrumeza la comisiunea petitiunaria.

Avramu Tincu: Sunt doue lune, de candu mi-luai libertatea de a adresa domnului ministru alu cultelor una interpelatiune, fãra ca sê fiu avutu onorea de a primî respunsulu asteptatu, nece chiaru pâna asta-di.

Cu tote aceste-a mi-ieu libertatea de a adresa una noua interpelatiune. Scopulu meu d'antãiu a fostu sustinerea gimnasiului de statu dîn Sabiiu; scopulu meu de acuma este cã, pâna ce acestu gimnasiu va fi in vigore, renumele sêu celu bunu de pâna acuma sê nu se miciozeze.

Gimnasiulu de statu dîn Sabiiu are unu profesore, a nume Dier, carele, precum se vede, este meritulu prin provedintia ca, sub pretestulu propagãrii magiarismului, sê comita, in oficiu si a fara de oficiu, scandale si immoralitãti. (Strigãri scomotose: Ast'a n'are locu aci!) Si nu numai cã nu este impiedecatu prin guvernulu in procederea sa scandalosa, ba, ce e mai multu, este chiaru incuragiatu, pote dîn propusulu ratecitu, cã propagarea magiarismului este iertata ori in ce modu, adeca chiaru si pre daun'a moralitãtii. (Scomotu mare). Pentru ca onorabilea camera sê se pota convinge despre acêsta, mi-voiu lua libertatea de a presintã cãte-va mominte d'in trecutulu profesorelui Dier. (Scomotu. Strigãri: Ast'a nu e de lipsa! Acestu-a e unu abusu! Ast'a nu se pote suferi!) Onorab. camera, eu nu potu motiva interpelatiunea mea altmintre, decãtu presintandu fapte. (Ast'a ar' fi pre-multu!).

Presiedintele: Incãtu se va tienè de obiectu, camer'a nu pote impedeã propunerea.

Tincu: Ast'a inca se tiene de obiectu, pentru cã . . . (Strigãri scomotose: Ast'a nu se tiene de obiectu! Cugeta, unde esti!). Mi-voiu lua libertatea de a presintã, cu concessiunea camerai, cãte-va mominte. (Strigãri: Nu potemu sê lu ascultãmu! Asiè ce-va nu se pote suferi!). In 1859, pre candu Dier serviã in Ungaria, ca vice-directore gimnasiale, tratãrea lui cu professorii a fostu atãtu de nelegale, cãtu acesti-a au cerutu in contr'a lui actiunea disciplinaria. Concedendu-se actiunea, in urmarea acesteia locutientii'a d'iu Casovi'a respunse sub Nr. 7221/537, cu privire la acestu profesore, urmatoriele: „Man erwartet, dass Dier den Inhalt des Erlasses beherzigen, künftighin in vorsöhnlicher Weise vorgehen und zu rüghaften Vorfällen keinen Anlass geben werde, und die gestörte Harmonie im Lehrkörper wieder herstellen werde.“ (Scomotu mare neintreputu).

Totu in acelu-a-si anu i se intentã actiune disciplinaria d'iu caus'a, cã in tempulu prelectiuniloru a rusinat pre una femeia. (Strigãri scomotose: La ordine! La ordine! Ast'a e una procedere, ce vatema pre deputatu! Adreze-te cãtra ministeriu si nu propune aici asemene lucruri!).

Presiedintele: Rogu pre domnulu deputatu ca, tienendu inaintea ochiloru demnitatea camerai, sê binevoiesca a vorbi cu respectulu cuviintiosu. (Aprobare). Sê nu insulte camer'a, ci sê si-implinesca detorintii'a. (Aprobare scomotosa).

Tincu: Onorabile camera, iertati-mi, eu dîsei aci, cã nu potiu vorbi la obiectu, deca nu voiu memorã aceste-a. Guvernulu a favorisatu acestu profesore, si pentru ca sê dovedescu cã procederea guvernului a fostu nedrepta, voiescu a presintã fapte. (Ast'a nu se tiene de aci).

Presiedintele: (Clatesce clopotielulu). Binevoiesce a presintã interpelatiunea, guvernulu va respunde.

Tincu: Iertati-mi, inse deca nu este permisu a vorbi nece chiaru la interpelatiune (Este permisu, dar' nu in asemene modu!), nu voiu vorbi, nece voiu presintã interpelatiunea; dar' me rogu sê se iee spre cunoscintia, cã nu mi-a fostu permisu a vorbi. (Contrãdiceri scomotose. Strigãri: Nimene nu impiedeca libertatea cuventului, inse nu vorbi in asemene modu!).

Presiedintele: Binevoiesce a motiva interpelatiunea cu respectulu detoritu demnitãtii camerai. (Aprobare viua).

Tincu: Presintandu fapte, eu am observatu respectulu cuvenitu; eu nu am fabricatu aceste fapte, ci le-am propusu, precum sunt intr'adeveru.

Notariulu Emericu Csengery cetesce urmatori'a

Interpelatiune

cãtra ministeriulu cultelor:

„Are guvernulu cunoscintii'a, cum cã unu profesore alu gimnasiului de statu d'in Sabiiu, cu numele Dier, carele a fara de ace'a cã nu e capabile de a respunde oficiului sêu, ace'a ce insu-si a marturisitu a dese ori, a micioratu prin portarea sa scandalosa si necuviintiosã pentru oficiulu sêu (Strigãri: Ast'a n'are locu aci! Adreze-te cãtra ministeriu) renumele bunu de pâna acuma alu acestu institutu? cã prin prelectiunile sale immoralu si relative la bolele numite secrete (Strigãri scomotose: Cugeta, unde esti! Ast'a nu se pote suferi! Acestu-a nu e lucru parlamentariu!) a descuragiatu tenerimea? cum cã mai de multe ori întreg'a clase nu a voitu a se infaciã la prelectiunile lui? apoi, cum cã prin portarea sa neolegiale a agitat in contr'a sa, spre cea mai mare dauna a progresului sciintificu, atãtu pre corpulu profesorele cãtu si pre junimea studiosa? (Strigãri viue: Propune acêsta airea, in presa! Inse elu voiesce a se subtrage de la procesulu de presa, ast'a e caus'a cã elu propune tote aceste-a in dieta!) Si, cunoscundu tote aceste-a, are onorab. d. ministru intentiunea de a face despusetiunile necesarie pentru delaturarea acestu rêu?

Samuele Bonis: Nu am de e face nimicu cu interpelatiunea; inse dupa ce d. deputatu binevoit a se declarã chiaru aci, cã camer'a nu l'a ascultat, mi-ieu libertatea de a-i respunde, cã fia-carele s'a potutu folosi pâna acuma in acêsta camera de libertatea cuventului (Asiè e!); inse acêsta camera are dreptulu de a pretinde de la fia-carele membru alu sêu, ca sê observe respectulu cuvenitu demnitãtii camerai (Aprobare viua); are dreptulu de a pretinde de la fia-carele ca, folosindu-se de dreptulu sêu, sê respecteze regulamentul camerai. (Aprobare.)

Tincu protesta contr'a presupunerei de a fi vatematu demnitatea camerai.

Ordinea dilei sê finî apoi prin a trei-a cetire si votarea definitiva a proiectului de lege relativu la impositulu a supr'a venituriloru.

Ordinea dilei pentru siedinti'a de mane: Discussiunea generale a proiectelor de legi relative la apearãrea tierai, precedata prin proiectulu de decisiune a lui Miletics. Siedinti'a se inchiaia la 9 3/4 ore.

Siedinti'a casei deputatiloru dîn 30 iuliu.

Presiedinte: Szentiványi; notariu: Horváth; ministri: Andrassy, Eötvös, Lónyay, Horváth.

Dupa autenticarea protocolului si cetirea scri-soriloru incurse, ministrulu presiedinte prezenteza legile sanctiunate despre incasarea dãriloru publice, despre darea caselor, a castigului personalu, despre timbru si competintie.

Tincu corege una espresiune gresita, care s'a vîrîtu in interpelatiunea sa de eri, d'in cauza cã nu e deprinsu in limb'a magiara in mesura deplina.

Berzenczey adrezeza ministeriului de comerci una interpelatiune in caus'a liniei ferate Oradea-mare-Clusiu-Brasiovu-Galati. Interpelatiunea se va predã ministeriului.

La ordinea dilei e propunerea lui Miletics.

Ministrulu de justitia Horváth sustiene, cã deputatii nu potu abdãce dupa vointii'a propria de imunitatea lor, prin urmare amendeza propunerea facuta, in modulu urmatoriu:

„Le cererea deputatului Dr. Miletics cas'a se in-voiesce, ca acestu deputatu sê se traga naintea tri-

bunalului, spre a se rectificã in contr'a suspiciunarei de a fi partasiu la asasinarea d'in Belgradu, rezultatulu investigatiunii si a incusarei eventuale se va substerne casei.“

Miletics se invoiesce cu acestu amendamentu, care se si primesce de majoritatea camerai.

Antalfy si Geczö facu unu proieptu de conclusu, in urmarea cãrui-a sê se reguleze sierbitiulu in tiere straine a feteloru, cari inca nu sunt de 24 ani.

Se cetesce proieptulu de lege pentru apearãrea tierai, referatulu comisiunei centrale in asta privintia si proieptulu de conclusu a lui Madarász si consorti.

Madarász se suie pre tribuna si declara, cã proieptulu de lege pentru apearãrea tierai face vîrfu la staruintiele de trei seculi ale Vienei, si nu va sê dîca alt'a, de cãtu a face pre Ungaria sclava si cer-sîtoria. Nu primesce proieptulu ca basa de desbatere, si motiveza pre largu propunerea sa si a consorti-loru sêi.

Perczel fantaseza era si era despre missiunea sa, care, lauda domnului, o considera ca inchiãta, dupa ce s'au implinitu tote acele, pentru cari s'a luptatu elu cu tota puterea sa. Nici elu nu e indestulitu cu proieptulu presinte, dara lu-primesce ca basa pentru altulu mai bunu.

Cuventãrea lui Perczel fũ atãtu de lunga, in aãtu cas'a nu mai avũ patiintii'a a ascultã mai departe si asiè se amenã siedinti'a pre mane.

Siedinti'a casei magnatiloru, dîn 30 iuliu.

Presiedinte: Mailáth; notariu: Nyáry; ministri: Wenckheim, Lónyay, Horváth.

Paizs, notariulu casei deputatiloru, prezenteza proieptulu modificatu despre darea de pamentu si despre darea de venitu, si afara de aceste-a mai multe legi santiunate. Ceste d'in urma se cetescu si se publica prin acêsta; originalele se voru depune in archivulu tierai.

Proieptulu despre darea de pamentu se primesce fãra desbatere; celu despre darea de venitu se tramete spre opiniunare la comisiunea financiaria.

Dupa aceste se cetesce opiniunea comisiunei juridice in caus'a judiloru denumiti nainte de incoronare si fãra contrasemnare ministeriala.

Mailáth protesteaza in contr'a presupusetiunei, cã judele aru potè fi respundictoriu cui-va, afara de ddiu si consciintii'a sa.

Min. Horváth declara, cã ministeriulu va stimã nedependintii'a judiloru, dara organizatiunea de acum a tablei regie nu o pote aprobã, si pentru modificãrile necesarie va substerne unu proieptu de lege inca in septemvre.

Cziráky doresce, ca si sentintiele aduse in a. 1854—61 pre bas'a legiloru de atunci sê se aprobeze.

Se trece la votizare si se primesce proieptulu de conclusu prin majoritatea voturiloru.

Cuventãrea d. Sig. Borlea

(in siedinti'a de la 27 iuliu.)

On. casa! Io nu partinescu si nu primescu opiniunea comisiunei de diece, pentru cã asiè sunt convinsu, cã de cãte-ori procurorulu sêu ori cine altulu ar' cere invoierea camerai, ca sê pota improcesuã pe unu deputatu, totu-de-un'a cas'a e in dreptu a cercã si a se convinge celu pucinu despre aceea daca esiste sêu ba faptul obiectivu cu care se acusa deputatulu; cã-ci daca nici atãt'a nu vomu cercetã, atunci dupa mine imunitatea n'are nici-unu intiolesu. Insa-si comisiunea de diece in reportulu sêu dîca cã trãbuie cercetatu daca nu cum-va este vecsare nedrepta contr'a deputatiloru, contra cãror'a se cere improcesuarea; despre acêsta inse cumu potemu sê ne convingemu, daca nu voiamu nici aceea ca sê cercetãmu daca existe faptu punibile ori ba. Dar' cã acêsta trãbuie s'o cercetãmu, voiu demunstrã-o cu unu esemplu (S'audim). Intrebu, daca procurorulu ar' cere improcesuarea unu deputatu pentru aceea, pentru cã ar' afirmã, cã acelu deputatu in 10 a lunei curente, intr'unu locu publicu, a tienutu discurse contr'a legei pentru armare, acceptata de ambe casele si sanctiuuata de maiestãtea sa; punendu cã acelu deputatu in 10 a lunei curente a fostu in acelu locu publicu, si intr'adeveru a tienutu discursu, ar' decide ore cas'a cã acelu deputatu se pote improcesuã pentru ast-feliu de acusa? Io asiè eredu, cã nu, ci ar' decide cã dupa ce legea pentru armare nu e pertrãptata inca in casa si cu atãtu mai pucinu sanctiunata de maiestãte, prin urmare fap-

fulu punibile, afirmatu de procurorul, nu esiste, si dupa ce s'ar' vedè dar', cã este numai vecsare nedrepta: asiè procurorul s'ar' rieptã cu cererea sa.

Cã in articiii incriminati, estii in „Federatiunea“ sub redactiunea condeputatului Alesandru Romanu, nu este fapta punibile dupa legi, a aretatu destulu de lamurita preopinantele meu, Josifu Hodosiu; nu vreu a me lasã in repetituni, d'in parte-mi la cele duse de d'insulu numai atãta mai adaugu, cã deputatul Romanu, ca redactorele foiei independente romanice „Federatiunea“, prin aceea, cã a publicatu acei articiii, cari nu ataca nici integritatea tiei, nici nu vatema pe maiestatea sa sãu dinasti'a domnitoria, cu unu cuventu nu contienu nici-o fapta punibile sãu de admoneatu macaru, prin aceea, d'icu, si-a implenit o detorintia morale (Scomotu, intrerumperi). Me rogu de iertare, cã de-si nu ve place, aceea e asiè, si io o voiu aretã (S'audim), o voiu probã prin aceea, cã publicandu acei articiii a adusu la cunoscentia publica sentiulu natiunei romane (Scomotu mare), si a face acest'a e detorint'a morale a junii diurnalul independente romanu (Sgomotu, s'audim!), si prin acest'a, asiè, credu a facutu servitu si guvernului, cãru-i asiè credu, cã i este in interesu a cunosce sentimintele adeverate a le poporeloru d'in tiera, pentru ace'a Alesandru Romanu nu merita atãtu a se luã in procesu de presa, cãtu merita mai multu recunoscentia (sgomotu). Cã am vorbitu ce-va-si mai pre largu despre articiii, publicati in diurnalulu dlui Ales. Romanu, vine de acolo, cã nu numai cunoscu acei articiii, ci i-am si studiatu (sgomotu ace'a o credem!) De ora-cc vedu, cã ace'a ce am d'isu acum place onor. case, voiu spune si mai multu. (Sgomotu, s'audim!) D'icu, cã acei articiii interpreteza si sentimintele melo (sgomotu mare).

Ce se tiens de articiii incriminati, estii in diurnalulu redactatu de d. Lad. Bözörményi, dupa ce ati legatu aceste doue cause impreuna, vreu a vorbi si la acestu obieptu, ca sã nu mi se impute, dupa datena, cã si aci vreu a face cauza natiunale. Trebue sã marturisescu, cã n'am studiatu acei articiii, pentru cã nu i-am potutu capetã, dar' in cãtu i-am auditu cetindu-se in siedinti'a secreta, neci in aceia n'am aflatu fapta punibile; pentru ace'a partinescu propunerea dep. Hodosiu, cu aceea adaugore, cã ace'a sã se estinda si asupr'a lui Lad. Bözörményi (sgomotu, strigãri: destulu va fi!) Me rogu, va fi destulu, candu voiu dice io. Ca sã nu mi impute cine-va, cã nestudiantu articiii publicati in diurnalulu lui Bözörményi, totu-si am vorbitu in acestu obiectu, observu, cã de-si mi-pare rãu, dar' acest'a nu s'a intemplatu d'in gresiel'a mea, cã ci acei articiii, la propunerea dep. Hodosiu, neci mai de una-di, neci asta-di nu s'au cetitu. Cã in acelu casu, daca s'ar' fi tiparitu si impartitu intre deputati, fiecare ar' fi potutu studiã actele si asiè, fãra lunga desbatere, s'ar' fi potutu convinge despre adevèrulu asertiuniloru nostre, si s'ar' potè primì propunerea d. Hodosiu, ce s'a cetitu mai innainte. Dar' fiindcã neci nu s'a tiparitu, neci nu s'a impartitu intre deputati, asiè este cu nepotintia ca toti membrii casei sã se cunoscã acest'a cauza, si, prin urmare, trebue sã marturisescu, cã n'am multa sperantia, cã se va primì propunerea dep. Hodosiu. (Sgomotu, la votu!)

Impacatiunea magiariloru cu croatii. *)

§. 31. In privintia aceloru obiepte, cari sunt comune, sãu se resolvescu in cointelegere comuna intre tiererele coronei ungare si intre celelalte tierere ale maiestãtii sale, pre cum si in privintia aceloru-a, cari in paragrafi precedenti sunt desemnate ca comune intre tiererele coronei ungare, dreptulu legelatiunei compete dietei comune a totoruru tiereloru coronei ungare, care dieta se va conchiamã in totu anulu in Pest'a.

§. 32. In acestã dieta comuna tiererele Croatiei si Slavoniei voru fi represintate, proportiunatu numerulu locuitoriloru lor, prin 29 deputati, intre cari Fiume si Litoralulu nu sunt intielesc, d'in causele amintite in § 66. — Daca numerulu representantiloru unguresci s'aru schimbã in decursulu tempului: atunci numerulu represintantiloru Croatiei si Slavoniei, sustienendu proportiunea poporatiunei, se va statorì conformu aceloru principie, cari se voru aplicã la detiermurirea numerulu represintantiloru unguresci.

§. 33. Deca va cresce poporatiunea Croatiei si Slavoniei prin unificarea administrativa a confiniei militare, sãu prin reincorporarea Dalmatiei: atunci numerulu represintantiloru tiereloru sorori inca se va urcã in proportiune cu crescerea poporatiunei.

§. 34. Croatia, Slavonia si Dalmatia alegu represintantii loru in diet'a comuna d'in sinulu dietelorulu loru proprie, si adeca pentru intregulu periodu, preste care se estinde mandatulu casei comune a represintantiloru.

In casulu candu s'a desolvatu intr'ace'a diet'a croata-slavona-dalmatina, represintantii Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei remanu pana atunci-a membrii ai dietei comune, pana candu diet'a croata-slavona-dalmatina conchiamata de nou, nu alege alti represintanti.

§. 35. Represintantii Croatiei, Dalmatiei si Slavoniei si-usueza in persona dreptulu loru de daclaratiune si de votu, la pertratarea totoruru afaceriloru

cari s'au recunoscutu de comune in paragrafi de sus, si adeca chiaru asiè de nedependinte si fãra instructiune, ca ceialalti membri ai dietei comune.

§. 36. Tierere Croatie, Slavonia si Dalmatia tramitu si in cas'a de susu a dietei comune doi represintanti, d'in sinulu dietei proprie.

§. 37. Magnatii si toti acei demnitari mireni si besericesci ai Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei, cari innainte de 1848 au avutu locu si votu in cas'a de susu a dietei unguresci, voru fi si in venitoriu membri cu dreptu egalul ai tablei magnatiloru, pana candu se va regulã cas'a pre alte base, influintia loru inse inca nu se estinde de cãtu la afacerile cari in intielesulu paragrafiloru de susu sunt comune intre tiererele coronei unguresci.

§. 38. Afacerile comune se voru pertratã, in cãtu va fi cu potintia, preferenter si un'a dupa alt'a si in totu casulu se va bagã de sema, ca represintantiloru dietei croate-slavone-dalmatine sã se incuviintieze unu intervalu, celu putine, de trei luncu pentru deliberearea afaceriloru proprie in diet'a loru.

§. 39. Tote cheltuielile dietei comune, prin urmare si diurnele si censulu pentru locuintia deputatiloru croati-slavoni-dalmatini se voru coperi d'in cas'a de statu comune.

§. 40. Dupa ce diet'a comune a tiereloru ticnatorie de coron'a unguresca si-deplinesce una parte a agendelorulu sale, — anume statorirea bugetului cunoscuteloru afaceri comune, cari curgu d'in sanctiunea pragmatica, — prin unu cursu (delegatiunea) esmisa d'in sinulu sãu: se voru alege in delegatiunea unguresca si d'intre represintantii Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei atãti membri, cãtu cadu pre numitele tierere sorori dupa chiaea, dupa care sunt ele represintate in diet'a comune.

§. 41. Prin urmare se statorisce, cã d'intre represintantii Croatiei si Slavoniei si d'in partea casei represintantiloru sã se alege patru, era d'in partea casei de susu sã se alege unu membru in delegatiunea unguresca.

§. 42. Daca, in urm'a estinderei teritoriale amintita in §. 33., s'ar' immultì numerulu represintantiloru dietei croate-slavone-dalmatine: se va immultì in proportiune corespondentia si numerulu aceloru membrii, cari se alegu, d'in represintantii Croatiei, Dalmatiei si Slavoniei, in delegatiune.

§. 43. Cu privire la acele afaceri, cari, in intielesulu art. de lege VII. d'in 1867 si alu conventiunei de fatia, sunt comune in raportulu totoruru tierelorulu coronei unguresci, cu exceptiunea obieptelorulu cuprinse in §. 10. guvernulu centralu d'in Bud'a-Pest'a eserce poterea esecutiva prin organele sale si in tierere Croatie, Slavonia si Dalmatia.

§. 44. D'in considerarea represintarei intereselorulu tierelorulu croato-slavone-dalmatine se va denuimì pentru tiererele aceste-a, langa guvernulu centralu d'in Bud'a-Pest'a in deosebi unu ministru croato-slavonu-dalmatinu, fãra portfoiu.

Acestu ministru este membru cu votu alu consiliulu ministerialu comunu, si respundietoriu dietei comune. Elu formeza legatur'a intre Maiestatea sa si guvernulu croato-slavonu-dalmatinu.

§. 45. Guvernulu centralu va staru a procede pre teritoriulu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei in consonantia cu guvernulu specialu alu acestorulu tierere. Inse de ora ce guvernulu centralu este respundietoriu dietei comune, in care sunt represintate si Croatia, Dalmatia si Slavonia, despusetiunile ei trebue preferite de guvernule si jurisdictiunile croato-slavone-dalmatine, ba, in cãtu i-ar' lipsi guvernulu centralu organele proprie, trebue si esecutate.

§. 46. Regatelorulu Croatie, Slavonia si Dalmatia se garanteza, la dorintia loru: cã guvernulu centralu va numi atãtu despartimintele croato-slavone-dalmatine a le ofieloru centrali, cãtu si organele lui, cari voru functiunã pre teritoriulu numiteloru tierere; d'in filii tierelorulu Croatie, Slavonia si Dalmatia.

§. 47. In privintia totoruru obietelorulu, cari in acesta conventiune nu sunt rezervate dietei comune si guvernulu centralu, regatele Croatie, Slavonia si Dalmatia au autonomia deplina, atãtu pre terenulu legelatiunei, cãtu si pre alu esecutiunei.

§. 48. D'in acestu motivu autonomi'a Croatiei, Dalmatiei si Slavoniei se estinde, atãtu in privintia legelativa cãtu si administrativa: la afacerile administratiunei interne, a le relegiunei si cultului si-la jurisdictiunea acelorulu tierere, intielegandu-se aci si administratiunea justitiei in tote istantiele, afara de jurisdictiunea marina.

§. 49. Ce s'atinge de pretensiunile fonduriloru regitari si de studie, in cãtu pentru trecutu, detoriele se voru quitã pre basea detrageriloru imprumutate.

§. 50. In fruntea guvernulu tiererei autonome stã in Croatia, Slavonia si Dalmatia: Banulu, care este respundietoriu dietei croate slavone.

§. 51. Pre Banulu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei lu numesce Maiestatea sa imp. reg. la propunere

rea ministrulu presiedinte ungurescu si pre langa contrasemnarea lui.

§. 52. Demnitatea civile a Banului, pentru venitoriu, se despartiesce de demnitatea lui militare, si se statorisce, ca regula: cã persona militare de aci innainte nu este iertatu sã eserceze neci o influintia asupra afaceriloru civili a le Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei.

§. 53. Banulu statului civilu porta si de aci in colo titlulu: „Banulu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei“ si se bucura de tote acele prerogative si demnitãti a le ofielulu banalu, cari sunt compatibile cu nou-a-i pusetiunc. Elu remane membru alu casei de susu a dietei comune, inceta inse de a fi membru alu tablei septemvirale unguresci.

§. 54. Organizarea ulteriore a guvernulu autonomu alu tiererei, o va statorì diet'a croato-slavona-dalmatina pre basea susternerii Banului si pre langa colucarea Maiestãtii Sale imp. reg. si apostolice.

§. 55. Dupa sanctiunarea conventiunei, cancelari'a de curte croato-slavona se desolve numai de cãtu.

§. 56. Pre intregu teritoriulu tierelorulu croato-slavone este atãtu limb'a legelativa cãtu si a administratiunei si jurisdictiunei: cea croata.

§. 57. In la intrulu fruntarielorulu Croatiei si Slavoniei, limb'a oficiale este cea croata si pentru organele guvernulu comunu.

§. 58. Susternerii si esibite croato-slavone d'in Croatia si Slavonia au a se primì si de cãtra ministriulu comunu si a se dã resolutiune pre acele-a in aceea-si limba.

§. 59. Se dechiara mai departe, cã represintantii Croatiei si Slavoniei, — ca represintanti ai unei natiuni, care posedu unu ministriu politicu separatu, si ai unoru tierere cari in privintia afaceriloru loru interne posedu legelatiune si guvernulu propriu, — se voru potè folosi si de limb'a croata, atãtu in diet'a comuna, cãtu si in delegatiunea ei.

§. 60. Legile ce se voru aduce pentru Croatia si Slavonia de cãtra legelatiunea comuna, au a se edã si in testu originalu croatu, suscrisu de Maiestatea Sa, si a se tramite la diet'a numiteloru tierere.

§. 61. Croatia si Slavonia se potu folosi, in la intrulu fruntarielorulu sale, si de colorile proprie a le tiererei, asemenea si de insemnele proprie a le tiererei, la cari d'in urma inse este a se adauge coron'a stui Stefanu.

§. 62. Emblem'a afaceriloru comuni a tierelorulu coronei unguresci sunt insemnele impreunate a le regatulu Ungarie si a le regatelorulu Croatie, Slavonia si Dalmatia.

§. 63. La pertratarea afaceriloru comuni sã se puna pre edificiuulu, in care se va tiendè diet'a comuna a tierelorulu unguresci, pre langa stegulu ungurescu, si celu croatu.

§. 64. Pre monetele, cari se voru bate de cãtra tiererele de corona unguresci are a se primì in titlulu regescu, si titlulu: „Rege alu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei.“

§. 65. Ungarie recunosece integritatea teritoriale a Croatiei si Slavoniei, si va staru a-i promovã intregirea ei. Cu deosebire va intetì si mai departe, ca acea parte a fruntariulu militare, care se tiende Croatie si Slavonia, si comunele militare, cari se afla in confinulu militare, sã se impreune cu acesta tierere, atãtu in privintia legelativa cãtu si administrativa si judiciala, si precum si-a radiecatu vocea paracuma de repetite ori in acestã afacere, va pofi si de aci innainte pre basea dreptulu coronei unguresci reincorporarea Dalmatiei cãtra Croatia. In privintia conditiuniloru acestei re'ncorporãri are a se ascultã si Dalmatia.

§. 66. In intielesulu paragrafiloru de innainte se recunoscu cã se tienu de teritoriulu tierelorulu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei:

1. Tote teritoriale, cari se tienu in presinte d'impreuna cu cetatea Buccari de comitatulu Fiume, cu exceptiunea cetatei Fiume si a litoralulu, in privintia cãror'a deputatiunile regnicolari nu s'au invoitu.
2. Comitatulu Zagrabie, cu cetãtile Zagrabia si Karlstadt.
3. Comitatulu Warasdinului, cu cetatea Warasdinu.
4. Comitatulu Crucei, cu cetatea Cruce.
5. Comitatulu Poseganu, cu cetatea Posega.
6. Esseg (cottulu Verötze) cu cetatea Esseg.
7. Comitatulu Sirmiului.

Apoi urmatoriile regimintu de confiniu:

1. Rgmtulu de Likka,
2. „ „ Ottoca,
3. „ „ Oguli,
4. „ „ Szluin,
5. „ primu banaticu
6. „ 2-e banaticu
7. „ de Warasdin-Cruce
8. „ „ Warasdinu-St.-Georgiu
9. „ „ Gradiska
10. „ „ Brood

*) A se vedè nr. 105.

II. Regmtulu de Petru-Varudinu Si in fine Dalmati'a de acum.

§. 67. Deocamdata, si pana ce se va restaura integritatea teritoriale a Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei, cercuserisa in paragrafi premersi, Ungaria se invoiesce, ca oficile vamali d'in Mitrovitz, Raasa, Klenak si Takova se separeze d'in presintea impartire administrativa nemediata, si, ca recunoscintia a legaturii teritoriale, se se subordoneze directiunii finantiali d'in Zagrabia.

§. 68. Dupa sanctiunarea acestei conventiuni, tote legile si determinatiunile, cari stau in contradicere cu acest'a, inceta de ave valoare de dreptu.

§. 69. D'in contra, tote acele drepturi constitutiionali si legi fundamentali, a caroru folosintia si scutintia s'au estinsu in trecutu asupr'a Ungariei ca si asupr'a Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei, si cari nu stau in contradicere cu acesta conventiune, se considera si de aci innainte ca drepturi si legi fundamentale comune a le tiereloru coronei unguresci.

§. 70. Acesta conventiune, ca lege fundamentale comune a regatului Ungaria si a regatelor Croatia, Slavonia si Dalmati'a, dupa sanctiunarea pre'nalta, — se va inarticula in codicii separati ai tiereloru numie. Totodata se statorosce, ca acesta conventiune nu pote fi neci unu obieptu a jurisdictiunilor deosebite a le tiereloru convoite, si ca o schimbare in acesta conventiune nu se pote face decatu dupa modulu in care s'a statoritu si pre langa participarea factoriloru, cari o au inchiatau.

Baronulu Beust câtra baronulu Meysenburg.

„Independance belge“ publica testulu notei, ce a adresatu-o baronulu Beust in 3 iuliu a. c. baronulu Meysenburg. ca respunsu la alocutiunea papala d'in 22 iuniu a. c. Estragemu d'in acea nota urmatoriele :

„Amu comunicatu Escelintiei tale prin telegrafu impresiunea neplacuta, ce a provocatu-o acea manifestatiune. Noi recunoscemu respeptele observate fatia cu person'a maiestatii sale imperatului, si credemu buerosu, ca alocutiunea papala si-da silintia a moderã espresionile, totu-si e notoriu, ca cuvintele intrebuintate de santitate sa in contra regimului imperatescu si in contra institutiuniloru noue d'in Austria sunt atatu de severe, in catu avemu dreptu a ne plange. Mai nainte de tote nu potemu pricepe, ce a datu ansa santului parinte, a urmari fatia cu Austria cutari precedintie si a observa aceea-si procedura, ca in contra altoru staturi, in contra caroru-a regimulu papalu avca cauza a se plange. Se pote face ore-care asemenare? Atacatu-amu noi teritoriulu seu bunurile beserice? Suprimatu-amu noi religiunea catolica si pre sierbii ei? Cutezu a afirmã, ca nici intr'unu statu european beseric'a catolica nu ocupa una pusctiune atatu de privilegiata, ca aici in Austria.

Noi recunoscemu, ca santulu parinte afla de lipsa, a protestã in contra legiloru, cari modifica situatiunea creata prin concordatulu d'in a. 1855. Noi amu fostu preparati la atare pasiu d'in partea scaunului papalu, si lu-amu fi trecutu cu tacerea, deca nu condamnã legile fundamentarie, pre cari se baseza institutiunile noue ale imperiului. Legile aceste-a n'au fostu obieptulu cestiunei, si santulu scaunu vatema adencu sentiulu natiunei, candu le ataca in atare modu. Santulu scaunu estinde dara reprezentatiunile sale a supr'a unui terenu, care nu cade sub autoritatea lui, amaresce una cestiune, care iriteza spiritele, punendu-se pre unu terenu, unde cu pasiunile politice se insotiescu cele religiose. Mai departe nu va fi de prisosu a constata ca aceste legi garanteza espresu besericei proprietatea bunuriloru, ce le posiede in Austria.

Eu nu credu, ca poporatiunile catolice ale Austriei voru documentã asta-di zelu mai mare de catu in trecutu pentru interesele religiunii lor. D'in contra vedemu crescendu zelulu, a atacã beseric'a clerulu si pre pap'a.

Apelulu câtra episcopii unguresci m'a suprinsu forte. Eu asiu crede, ca Rom'a aru ave numai se si-gratuleze pentru tactulu celu finu, cu care s'au tratatu pana acum cestiunile besericesci in Ungaria. Seu nu aru fi de doritu, se nu se creeze diferentie noue, cari se immultiesca greutãtile esistinti. Insu-si interesulu curtii romane pretinde, se nu iritez pre tempuriu sensibilitatea natiunala in Ungaria. Una presiune esterna aru produce in acesta natiune rezultatu contrariu si aru provocã unu viforu insu-si contra influintiei indreptatite a santului scaunu, care viforu nu va fi mai putienu potinte de catu, ce a eruptu in tierede de d'incoce de Lai'a.

Comitatulu Zarandu, 20 iuliu 1868.

Diurnalulu partitei guvernamentali, „Pesti Napló“, publica in suplementulu numerului seu 163, d'in a. c. o corespundintia particulara, sub rubric'a „Vietia municipale,“ data d'in comitatulu Zarandu, Aciv'a 9 iuliu, pre langa respunderea sa si a corespundintei Holaki Imre.

Premitemu, ca pentru dragulu persoanei corespundentulu memoratu, n'amu fi pierdu nici atatu-a tempu, ca se punemu pen'a intre degete; motivulu, ce ne-a miscatu la pasire in publicu, este uniculu d'a areta lui „P. Napló“, ca nu-si cunosce omenii, candu da publicitatei asemeni corespundintie, scrise de copii resfatati si inghimfati, cari se credu destulu de esperti, sciindu scrie doue — trei constructiuni, preerate cu veninu invidiosu, si malitos'a vointia d'a depinge totu, ce nu li se impare, cu coloru negre.

Mai premitemu inca si ace'a, ca nu potemu urma ordenea d'a face refutarea nostra acolo, unde suntemu atacati, adeca in „P. Napló“, ca-ci am esperiatu cu parere de reu in alte ocaziuni, ca rechiamãrile nostre la atacurile d'in acelu diurnal nu se ivescu nici odata innainte publiculu, — asiã pentru crutiarea tempului si pentru sciintia, ca amu patfi-o si acumu, ca-si d'alta data, ne adresãmu la dvostra, dle Redactoru, se aveti bunetatea a publica urmatoriele :

Esordiuulu corespundintiei amintite areta in primele sale cuvinte, ca n'avemu d'a face cu omu seriosu, si dupa ce avemu si nenorocirea d'a cunosce si personalminte pre satiriculu corespundintie, fãra voi'a nostra cauta se gatãmu aci cu person'a Dsale, pana si-va sterge umediela nasului.

Vomu face numai strictaminte cu materi'a corespundintiei.

Amu primitu ataculu, ca suntemu neconstitutiionali, imprudenti si pastrãmu necuviintia in pertratãri d'ale comitetulu de comitatu.

Deca vomu privi ordenea debateriloru, asiã dupa cum este descrisa in corespundintia desu memorata, cu tote ca fidelitatea nu-i este caracteristica, lasãmu se judece ori cine, deca este disordene in pertratãri, dupa cum ni-se face acuzarea ! si daca ar' dice judele impartialu, ca nu este ordene severa si scrupulosa, atunci ori cine altulu in lume inca ni-ar' poteo arotã de asemene, a fara chiaru de „P. Napló“, care ar cadã atunci in neconsiderarea majoritatei parlamentulu seu, unde am vediutu si se vedu pe tota diu'a intreruperi, scomote, urlete si chiaru amenintiãri mai in tote debaterile de ore-care momentuositate.

Lips'a prindintiei, asemen punctu esentialu alu ataculu; in acestu casu era numai „P. Napló“ nu ni-o pote atribui, facundu insu-si Dsa neprudentia prin publicarea articulandulu de sub cestiune, in care se arunca numai acesti termeni gravi, fãra de nici o socotela, fãra de nici unu documentu, pentru singurulu scopu numai d'a lovi pre acelu corpu, care si-implinosce detorintia ce-i da legea, si care n'a comisu pãna asta-di nici unu inconvenientu; ori pote amintitulu diurnal nu-i vine la socotela de locu, ca nu-i se da ocaziunea d'a inregistra culpe grave a supr'a Zarandulu? aci se vede imprudentia lui „P. Napló“, data pe facia, ca-ci, in lipsa de adeverate cause pentru atacu meritatu, recurge la calomnie; vedea ce-i voru folosi ! ar' trebui numai se fia mai prudintu in procedur'a sa si se nu se demasece de totulu totu.

Suntemu neconstitutiionali ! da ! recunoscemu, ca suntemu nu de totu constitutiionali; cum se pote inse ca, fãra amenintiarea esistintiei municipale, se fimu mai constitutiionali ? Ni-ar' placã se ne demestre „P. Napló“, cum amu potã fi constitutiionali intru adeveratulu intiesu alu cuventulu, candu cuventulu liberu chiaru si de pre tribun'a parlamentulu ungurescu, deca nu place guvernulu, se inneca si stau liberalii constitutiionali ai lui „P. Napló“, se-lu dã inderetru vorbitorulu, ca nici se nu se fia auditu, — cum se fimu constitutiionali, candu pres'a libera jace in catasi grele, fortia grele incãtu omulu liberu in principie, si cu adeverate sentiominte constitutiionali, miseru inse de conditiune materiale, este redusu la tacere, ca nu cum-va d'in lips'a sa se nu-i pera famili'a de fomic; in fine cum se fimu constitutiionali si mai liberali, ca-ci noi nu potemu privi conceptulu de conditiune, decatu in asociatiune cu libertatea, candu aceste conditiuni a le vietoi fericite sunt eschise cu totulu d'in imperati'a pseudo-constitutiunaliu guvernungurescu ?

Dar' ce se privimu mai departe; ati vediutu cu totii, a vediutu si a auditu lumea, pãna la ce gradu a ascinsu constitutiunismulu si liberalismulu ungurescu, candu ministrulu de justitia ungurescu, B. Horváth, in faci'a parlamentulu amenintia lui Macelariu, se-lu va destitu d'in oficiulu ce lu are, pentru ca acestu d'in urma are nefericirea d'a nu avã ace'a-si parere asupr'a unei materie, de care se iusuffietesce d. ministru !

Lasati domniloru, tota cet'a de la „P. Napló“, numai cu constitutiunismulu vostru nu ve mandriti, ca-ci cine vili cunosce, si are numai ore-si care-va conceptu catu de putienu luminatu despre adeveratulu constitutiunismu, cum trebe se fie, cum lu dã eterna natura si sentiulu de adeverata libertate, si cum este desvoltatu alocurea, unde nu lu tienu numai ca voi pentru mandria si parada, ci pentru foricirea patriei si a poporeloru ce locuescu acolo, — nu este cu potintia ca se nu se scarbesca pãna la sufletu si se nu eschiamo: „Mai buerosu preferu unu absolutismu dreptu in a parintia, decatu pseudo-constitutiunismulu vostru, care omore tota sentirea libera!“

Nu ne potemu demite in tote amenuntele corespundintiei d'in „Pesti Napló“; absurditãtile ce suntu acolo, de la nascerea lor evidente de atari, nu merita ca se trateze cine-va despre ele, — trebe se respingemu inse o efronta obrasnicia (iertare pentru espresione, nu aflãmu mai moderata) a corespundintiei, unde se dice, ca Comitulu supremu a venitu la sesiune incinsu cu sabia d'in bêtiiu de trestia. In colonele unui diurnal umoristicu, precepã a se inserã asemeni lucruri, parte glume,

parte sarcasme si satire, dar' cum pote seriosulu „P. Napló“ lunecã pãna la atari espresioni, nu ne potemu esplicã, deca cum-va numai nu d'in presupusetiunea mai susu aretata.

Acum venimu la meritulu corespundintiei ce trateza despre sesiunea comitetulu de Comitatu, de la 7 iuliu a. c., — si pentru ca se nu ocupãmu spatiu pre estinsu in colonele diurnalulu ce rediget, Dle Redactoru, ne vomu margini a nu relevã d'in corespundintia lui „P. Napló“ decatu forte putiene espresioni mai caracteristice: ci vomu enarã pe scurtu francamente obieptulu de care se ocupa si „P. N.“

Obieptulu capitalu, pentru care anume a fostu conchiamatu comitetulu in sesiune generale extraordinaria, a fostu alegerea oficialiloru pentru senatulu cartei funduarie, introdusa acest'a numai acumu in comitatulu nostru, — a fostu fipsata si publicata prin diurnale, chiar si celu oficiosu, alegerea in acestu terminu a referinteli asesore, a conducatorulu si a adjunctulu de conducatoriu la cartea funduarie, — „nu inse si a protocolistulu, cum observa cu ironia corespundentia lui „P. Napló“ ca-ci acest'a ar' fi fostu denumitu inca de comitetele Piposiu.“ Ca in trecãtu nu potemu a nu face se vedea malitos'a invectiva, candu se afirma, ca protocolistulu si espeditorele pentru cartea funduarie a fostu denumitu inca de Piposiu, — apoi in Zarandu localisarea cartei funduarie s'a finitu numai anu (1867) in augustu, candu Piposiu nu mai erã in functiune, — si candu privu urmãre ratiunamente nici nu poteã se fia aplicatu incã protocolistulu si espeditore, precum nici n'a fostu.

Aci este caus'a de certa, ce s'a nascutu intre comitetu si ministerulu de justitia prin ordenatiunea ce a sositu chiaru in demaneti'a dilei de alegere, si eta cum :

Comitetulu intr'o sesiune atecedende, cunoscendu conclusulu dietale pentru nestrãmãtarea personalulu de manipuliune la cartea funduarie, si respective decisiunea conformu carei acesti-a nu se supunu la realegeri, — a facutu comitetulu Zarandulu propusetiune pentru instituirea posturiloru la senatulu cartei funduarie ast-feliu, ca a creatu unu postu de asesore-referent, unu conducatoriu, unu adjunctu de conducatoriu, unu protocolistu espeditore si doi cancelisti, si-a propusu modalitatea, — ca la cele trei posturi prime se se alege individii prin comitetu er' la cele trei ultime se se denumesca prin comitetele supremu, motivandu subscernerea pentru aprobare la ministerulu de justitia in specialu si cu ace'a, ca conclusulu provocatu alu dietei nu se pote aplica la comitatulu Zarandu actualmente, ca-ci aici nu se facu realegeri ci se creeza posturi de nou si nu este motivata temerea pentru care s'a facutu conclusulu dictalu d'in cestiune; asiã aici n'a fostu si nu este casulu, ce a potutu fi in alte comitate, ca pentru priviri pote politice, personalulu manipulatoriu la cartea funduarie, de alteramente capace in sfer'a aptivitatei sale, se fia stersu si scosu d'in functiune si instituitu prin altulu pote mai putienu cunoscetoriu de lucrurile rececute acolo, ci a fostu si este casulu, ca inomisamente se se puna personalulu, este numai intrebarea ca se se alege prin comitetu, ori se se denumesca prin ministeru; pe aceste consideratiuni si pe consideratiunea dreptulu municipaliu d'a alege oficialii municipiulu, comitetulu a rogatu pe ministerulu de justitia, ca se aprobe esceptiunalminte modalitatea propusa de comitetu prin alegerea si denumirea prin comitetele supremu mai susu indicata, — la care a si sositu resolutiunea ministerulu memoratu, care suna testualminte: „Subscernerea comitetulu pentru constituirea senatulu cartei funduarie o aprobu in tota estensiunea sa“ . . . pe care basa apoi comitetulu a scrisu concursurile pentru posturile ce vinu sub alegerea comitetulu, adeca a referentulu, conducatorulu si-a adjunctulu de conducatoriu.

Ei ! ce se vedi, in diu'a alegerei, 7/ a. c. demaneti'a venindu comitetele supremu in sesiune, anuncia obieptulu celu mai importantu alu acestei sesiuni, face cunoscutu inse totu-odata, ca cu câte-va minute mai nainte i-a venitu o ordenatiune ministeriale, prin care se esplica ordenatiunea mai susmemorata si pre categorica, ca n'a preceptu onoratulu ministeriu, ca se se faca si alegerea conducatorulu si adjunctulu de conducatoriu prin comitetu, ca-ci acestea doue posturi, precum si postulu de protocolistu-espeditore suntu rezervate denumirei ministeriali, — astfelu comitetele supremu va candidã numai pentru postulu de referent.

Aci apoi s'au cetitu ambele ordenatiuni ministeriali, concursulu scrisu precum si subscernerile facute ministerulu in acest'a materia, — de unde s'a nascutu debatare a supr'a incompatibilitatei ce este intre cele doue ordenatiuni ministeriali, d'in care a rezultatu, cu majoritate de voturi, decisiunea comitetulu prin care se enuncia, ca comitetulu iã la cunoscintia cu mahnire ultim'a ordenatiune a ministerulu, pentru caus'a, ca de ce nu s'a spusu acest'a in ordenatiunea prima, — si se conforma totu-si ordenatiunci posteriori.

Este remarcabila comportarea caroru-va membri unguri ai comitetulu, caroru li placeã a nu vedã diferentia intre ordenatiunile ministeriali, si acest'a o deducãu d'in esplicarea terminulu „alakítás“ si „szervezés“ — ca-ci in ordenatiunea prima stã termenulu „alakítás“ era in cea posteriora ministerulu se folosese de terminulu „szervezés“; — adeveratu, debatarea a fostu vivace si chiar' etimologica, n'a trecutu inse si nici nu s'a apropiatu a trece peste barior'a respectulu si a cuviintioi, totu-si unu Batternay Attila a provocatu cu tota efronteri'a comitetulu la observarea respectuosa a legiloru, de care nime nu se atinse, pentru care si-a si primitu lectiunea parlamentaria.

S'a alesu apoi prin majoritate de voturi pentru postulu

de asore referinte Ioane Cosm uti'a, care este actualminto conducatorul de cartea funduaria, asore onorariu si referentiu substitutu la cartea funduaria in districtulu Cetatei-de-Petra, si care s'a parutu a fi in practica mai acomodabilu referintieloru d'aici, — altulu n'a aretatu atâta prase si cunoscentie speciali si generali, de cari are lipsa comitalu Zandrânu, d'intre toti concurentii.

Este caracteristica stigmatizarea personelor, cari au participatu la desbatere, indegetate in corespondinti'a d'in „P. N.“, cari apostrofâri, ca nedemne de ocuparea unui omu si atâtu mai vertosu a unui diurnal seriosu, le contemnâmu cu dispretiu.

Pentru consiliulu, ce dâ corespondinti'a, la fine, comiteiui supremu, n'avemu de a reflectâ, de câtu: „Consilium dare non potest, qui ipse eget consilio.“

In fine unu pasu alu corespondintiei nu-lu potemu trece cu vederea, in care se dice câ, „segragârile in acestu comitatu nu succedu fostiloru domni de pamentu unguri, câ-ci aceste la tragana anumiti domni, — vedi bine oficiali — si nu este sperantia, câ nici in 20 ani sê se face; dar' a unui domnu de pamentu romanu s'a si efeptuitu si finitu degia.“ Cine nu scie, câ segragârile d'in natur'a lor nu se potu face fâra de domni de pamentu? aptele oficiali documenta, dupa cum scie tota lumea aici, câ de la a. 1862—3 domni fosti de pamentu unguri au capetatu nenumerate urgentie pentru inceperea proceselor de segregatiune, si densii totu nu luatu la amanâri si mai iau si pana asta-di, câ-ci au le vine la socotola sê impartia padurea si pasiunea si cu bietii fosti iobagi, d'in a caroru sudore s'au ingrasiatu sute de ani, — intr' adaveru noi ne tememu, câ acesti domni au in 20 ani n'aru voi segregatiunea, ci in vecii veciloru, nu numai, dar aru fi buni bucurosi a reintroduce iobagi'a celu pucinu pentru vre-o câte-va mii de ani inca; domnulu de pamentu romanu, câtu a cumperatu proprietatea domnesca unguresca, a facutu segragarea prin impacinare voluntaria cu fostii iobagi. — Pretinsele scopuri secrete, cu cari se invinovatescu romanii d'aici, sunt cu multu mai bine date pe facia, decâtu sê nu le scia tota tier'a, si sunt la lumin'a dîlei, nu ca negrulu interesu infernalul alu corespondintiei, ce scuipe focu, pentru câ Zrandulu are magistratura romanesca.

La rondulu nostru, noi inca consiliâmu lui „P. Napló“ sê-si alega mai bine corespondintii, si sê nu credia in copilariele baiatiloru, cari vreu a se aretâ prudinti si maturi si nu sunt decâtu malitiosi si plini de invidia. X

Chesintiu, 26 iul. 1868.

In nr. 55 alu foiei serb. „Zastava“ la o corespondintia datata d'in Chesintiu, care in câtu scimu, cuprinde numai — mintiuni si falsificâri, face Red. amintitei foie una observatiune, adeca face atentu pe o. ministeriu si pe unguri, câ aflandu-se in comun'a Chesintiu 120 prunci de serbi (?) apti de scola, ar' fi cu cale a se infintiâ una scola serba separata de cea romana. In fati'a acelei observatiuni, suscrisii facemu atentu pe o. Red. a numitei foie serb., ca sê nu dee asiâ lesne crediamentu mintiuniloru (faurite in Becichereculu micu) de sub rubric'a Ches., câ adeca aci s'ar aslâ 120 prunci de serbi apti de scola, si câ comun'a ar' fi mai intrega serba; câ-ci dsa starea Chesintiului nu o cunosce, si ca pe venitoriu sê nu fie sedusu i spunemu cu acesta ocaziune nr. serbiloru si alu romaniloru d'in Chesintiu, adeca:

Comun'a Chesintiu (comittulu Timis., cerc, Lipovei) numera 467 de nr. (cu sub numeri), d'intre cari se scrisera 50 serbi, era acesti serbi spre nenorocirea lor n'au decâtu 4 prunci, si prunci apti de scola in intrega comun'a nu sunt de câtu 120. Pre langa acest'a trebuie sê scii, Dle Red. de la „Zastava“, câ ca serbi se suscrisera numai cei mai miseri d'in acesta com., cari prin unu preotu localu anume Mihaelu Dabicu coajutatu si de ginerele sêu Nicolae Stojanovicu, fura sedusi si corupti prin bôture, precumu insi-si marturisira antea unei investigatiuni tiente in acesta cauza, in cas'a comunala.

Rogâmu pe onorab. Ministeriu, ca nu cum-va sê dee crediamentu mentinoseloru lor rogâri, cari i se tramitu acu-si acu-si, — subscise de mai multi, cari nici idea despre acea n'au, câ-ci daca serbii d'in Chesintiu voiescu a avê serbesce in scola (ce'a ce de candu esiste Chesintiulu — n'au fostu) apoi platesca d'in pung'a lor unu invetiatoriu separat câ-ci noi romanii pe alu nostru lu-vomu solvi.

Cu acesta ocaziune rogâmu si pe barbatii nostri de incredere, a ne sprigini de va fi de lipsa la onorab. Guvernu drept'a nostra cauza scolara, încâtu le va fi cu potintia.

(Urmeza 32 de suscrieri.)

Varietati.

** (Festivitatea puscasiloru.) In banchetulu puscasiloru d'in 26 iuliu s'au beutu 16,000 de butelie de vinu, 600 de ferie de vinu, si s'au consumatu 6000 de pui. Puscasiu capetara telegrame de gratulatiune d'in mai multe cetâti si de la mai multe persoane insemnate. In banchetulu d'in 27 iul. se tienu-ra multe toast, a nume prin Ludov. Eckert, emigrante d'in 1848, pentru patria; prin Dr. Kaiser, unu elvetianu, pentru Austri'a si senatulu imperiale; prin Ioane Besze (deputatu dictale mag), pentru infflorirea Austriei; elu face complimente nemtiloru pentru cultivarea toturoru sciintieloru si propagarea lor in tota Europ'a. Mai vorbira professorulu Eckhardt, Dr. Ferd. Kaiser d'in Zug, deputatu alu comitetului

de organizatiune elvetianu, firesco toti pentru nemti, patria nemtiesca, liberalismu nemtiescu!

** (Conferinti'a episcopiloru), tiente in septeman'a trecuta pentru a desbate a supr'a autonomiei baserecei catolice, se amenâ pâna la nou'a convocare a dietei. Caus'a amenarei este, câ mai multe persoane, cari aru fi a se conchiamâ la aceste conferintie, ca membri ai ambeloru case, nu potu partecipa in aceste conferintie cu seriozitatea receruta prin importantia afacerii.

** (Oper'a unui june artistu romanu, cumperata de Imperatulul Francesiloru.) Toti Romanii cari au locuitu câtu-va tempu in Franci'a cunoscu palatulu de la Fontainebleau si mai cu sôma delicios'a padure, care-lu invecineza.

Acesta padure, situata abiâ la 3½ ore departe de Paris, este in tempulu de vera loculu de intelnire alu tutoru artistiloru si nu este nici o celebritate artistica moderna, fia in pictura istorica, fia in portrete sêu in peisage, care sê nu si fi facutu stagiulu sêu de studiu in padurea de la Fontainebleau.

D. N. Grigorescu, junele nostru artistu (bursieru alu guvernului romanu) care a espusu asiâ de frumose opere la expositiunea universale d'in Parisu, dupa ce si-a facutu, in tempu de 6 ani, studiele academice la Parisu, consacrandu-se acumu cu totulu peisagiulu si tablouriloru de genul istoric, locuesce in tempulu stagiunei de vora frumosulu satu Barbironu in centrulu padurei Fontainebleau si siede chiaru la ospeleri'a, unde toti artistii au lasatu atâte-a frumose pagine d'in primele impresiuni ale junetiei lor.

In anulu acest'a, pentru prim'a data, artistii d'acolo profitandu de resiederea Maiestatii Sale imperatoarei Napoleone si augustei sale familie, in palatulu de la Fontainebleau, au organizatu o frumosa expositiune pe care a visitatu-o Duminic'a trecuta familia imperiala. — Daru ce-aceeste mai magulitoru pentru noi Romanii e, câ intre cele patru tablouri, ce imperatorulu a binevoitu a cumperâ pentru galeri'a sa privata d'in Tuilleries, a fostu si unu tablou represintandu nisce glastre de flori, de d. N. Grigorescu.

Felicitandu pe d. N. Grigorescu de alegerea ce imperatorulu a binevoitu a face in oper'a d'sale, art'a romana se simte fericita, câ oper'a junelui nostru artistu se va pune peste curandu intr'unu museu, facia in facia cu cele mai celebre tablouri ce au onoratu lumea artistica. „Rom.“

** (Multiamita publica). Subscrisulu aduce cea mai ferbinte multiamita pentru ajutorulu de 14 fl si 10 cr. v. a. Domniloru urmatori: Teofilu Hosszu 1 fl., Gyulai Fer. 2 fl., Andreiu Trutia 3 fl., Ioane Muresianu 2 fl., Kövendy Lajos 1 fl., Mihailu Szebeni 1 fl., Mihailu Renner 1 fl., Simeone Auguru 1 fl., Gregoriu Vitez 1 fl., Isidoru Keczan 60 cr., Nicolau Mate 50 cr. v. a. Sum'a 14 fl. 10 cr. v. a. Beinsiu 28 iul. 1868. Vasiliu György stud. de VII. cl.

** (Unu diurnal cu 21 procese de presa.) Personalulu redactiunei diurnalului „Nar. Listy“, care a trebuitu sê incete pentru nenumerate persecutâri judetiale, e citatu nainte-a judelui investigatoriu, ca sê respunda pentru 21 procese noue de presa, parte pentru crime, parte pentru delict. — Acum dara nu va mai avê nime a se plange, câ procuratorulu statului nu desvolta destula „energia“ in persecutarea presei.

** (In cetâtile d'in Ungari'a se voru loca ca garnisone regiminte nomagiare; se pare câ nemtii au inceputu a pricepe, unde tientescu nobilii lor frati magiari.

** (Maschierivits, mitropolitulu serbiloru d'in Austri'a) a tramesu principelui Milanu si natiunei serbe binecuvantarea ceriului.

** (Albertu Vodianer) se dice, câ e denumitu consulu bavaresu in Pog'ia.

** (Si non e vero, e ben trovato.) Cutaru jurasoru cerculu d'in comitatulu Albei inferioare tramese de-una-di prin curieru unui jude comunalu una epistola, in care cerea, ca judele comunalu sê dee, va sê dica sê immanoze curierulu 15 bâte. Judele, intielegendu falsu sensulu epistolei, se puse si dede curierulu 15 bâte, dar' nu inmana, ci in fundu.

Sciri electrice.

Vien'a, 30 iul. Ca toast d'in festivitate puscasiloru sunt a se inregistrâ: G. R. Schrank, be pentru una patria libera nemtiesca. Kinisch (d'in Berolinu) dorece una intrunire perpetua, intre Vien'a Berolinu si este de parerea, câ s'ar potè face, pentru putienu tempu, ce-va stergere d'in mapa, inse a departi animele nemtiloru unele de câtra altele, neci-una-data. Vorbî apoi unu puscasiu d'in Sabiuu, cu numele Lindner; elu demunstra, câ sasii d'in Transilvania au sciutu conservâ natiunalitatea lor in decursu de secle, si ureza pentru una Germania libera, unita. Consiliariulu de justitia, Sterzing, d'in Goth'a, fû alesu presiedinte alu comitetului universal; scopulu reuniunei puscasiloru, precum lu detiermuresce vorbitorulu, este a influintiâ a supr'a destineloru poporului germanu.

Vien'a, 30 iul. Imperatulul, insocîtu de ducele Hohealoh, se infatîsiâ la loculu de puscatu, si fû primitu prin urâri scotosose. Imperatulul beu in sala festivitatii pentru sanatatea toturoru puscasiloru, vîsitâ localitâtile, petrecu mai multu tempu in sala puscasiloru, si fû primitu, pretotindene, cu entusiasm.

Vien'a, 30 iuliu. Subscriptionea pentru cale ferata magiara de la media-nopte-resaritu, emisa prin banc'a anglo-magiara, se va incepe sambeta in Vien'a, Pest'a si in piatile mai importante nemtiesci, cu pretiulu cursului de emisiune 144 fl.

Kissingen, 30 iuliu. Imperatulul rusescu a sositu aici.

Parisu, 30 iuliu. Senatululu adoptâ budgetulu si indrumâ proieptulu a supr'a imprumutulu la comisiunea budgetaria.

Parisu, 29 iuliu. „Monitoriulu de sera,“ vorbindu in buletinulu sêu despre evenemintele d'in Bulgari'a, dice: Poterile veghezia a supr'a evenimenteloru de langa Dunare si bun'a loru contielegere este una garantia d'intre cele mai pretioase pentru pacea acestoru tienuturi.

Diurn. „Étendard“ vorbesce despre faimele a supr'a unei aliantie intre Franci'a, Belgi'a si Olandia si dice, câ sunt cu totulu neintemeiate.

Londr'a 30 iuliu. In banchetulu de ieri d'in City, Disraeli asecurâ, câ relatiunile Angliei câtra cele-lalte poteri sunt in tota privinti'a multiemitorie. Punctele, in cari Angli'a si Americ'a diferescu, sunt aproape de impacare. Irlandi'a este leniscita, seceriulu manosu.

Adeveratulul

SIRUPU alu lui PAGLIANO.

Uniculu remediulu universalu pentru curatirea sangelui.

Sirupulu acestu-a produce efeptu supridietoriu pentru mistuire si curatirea radicala a sangelui, asemenea pentru mtrirea si intarirea corpului, mai in tote morburile, in cari medicinile intrebuintate nu efeptuescu nici insanetosiare nici ameliorare; curatiesece sangele de sucure stricate, in câtu nu numai câ lu-apretieza totu omulu pentru efeptulu lui salutaru, ca medicina probata, dar inmeza si pre alti, sê si-lu procure.

Sirupulu acestu-a curatu si nefalsificatu cu esplicatiunea modulu de intrebuintare, se pote procurâ prin uniculu meu aginte principalu

Stefanu Giergl, fabricantu de cârti de jocu in Pest'a, strat'a Franciscu Deák, mai nainte strat'a podului mare, nr. 6, in cas'a la naea alba, radicator'a II.

Una butelia constâ 1 fl. 40 cr. — 6 butelie 7 fl. 50 cr. 12 butelie 14 fl. — 100 butelie 100 fl.

Pentru cei ce voru procurâ acestu sirupu in cantitate mai mare, se voru face pretiuri moderate. Seracii lu-capeta cu pretiulu, la care se urca spelese agintelui.

II. Pagliano, profesoru in Florenti'a.

Incunoscintiare.

Subscrisulu am onorea, a dâ multu onoratului public de scire, câ eu am primitu deponitorulu de capetenia alu buturei de intarire, aflata prin Ilustritatea Sa domnulu Vartolomeiu de Gombos.

Rogu dara pre onoratulu publicu, ca pentru a acoper trebuinti'a beuturii aceleia sê se indrepto câtra mine. Aca beutura de intarire n'are lipsa de laud'a nostra; ea prin multe eminente si caldurose multiamiri, mai câ fiesce carui este destulu cunoscuta; totu-si nu afu de prisosu, pre scurtu a atinge, cumcâ prin intrebuintiarea ei bunatatea omului cea mai pretiosa, sanatatea, de multe influentie pericioase, precum de recela, de slabitune stomacului s. a. se mantuesce, prin prefacerea sangelui, prin intocmirea umedieloru amaretinosu gurei inceta, si cei languedi in scurtu tempu si-potu recastigâ poterile trupesci, si sufletesci infrante; calatorii pre mare se mantuescu prin ea de neplacurile gretiose; si dupa esperinti'a mai noua gingiele putregioase, daca se froca cu aceea, si-recastiga era calitatea sa.

Buteilele sigilate si cu invetiatur'a cuvenita provediuta se capeta cu 70 cr.

In Bucuresci se capeta la D. apotecariu (speceriu) Ed. Iul. Rissdorfer.

Cu o cale provocu pre acei domni apotecari, si negotiatori, cari dorecu a tienê deponitorulu de acesta beutura sê se indrepto câtra mine

Ludovicu Varga

agintelu agentiei de economia a ministeriului ungurescu regesu in Pest'a, piati'a lui Iosifu Nr. 14.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.